

Прича о српској принцези а турској султанији

Иако је рођен и школован у Бечу, где живи и ради, проф. др Михаило Ст. Поповић (1978) остао је најтешње везан за своје српско порекло. Родитељи, лекари, рођени Београђани, њега и брата су често доводили у Србију и сем матерњег језика, научили су их да заволе историју свога народа. Тако је Михаило завршио студија средњовековне историје на Универзитету у Бечу. А докторирао је на Кингс колеџу у Лондону, на тему "Мара Бранковић, жена између хришћанског и исламског културног круга у 15. веку"; дисертација је награђена и потом изашла као књига на немачком. Ових дана, у преводу Бранке Рајлић на српски, објављена је у "Академској књизи", а новосадска и београдска промоција, у присуству аутора, заказане су за наредну недељу.

Професор Михаило Ст. Поповић је запослен на Вишњем одсеку Института за истраживања средњег века Аустријске академије наука. Често путује на универзитетима широм Европе и у Србији.

● **Ко је била Мара Бранковић, колики је њен допринос српској историји?**

— Мара Бранковић је повезала у својој личности српске владарске династије Бранковића, Лазаревића и такође племићку породицу Кантакузина са мајичине стране, објашњава професор Поповић. — Прeko тих породичних веза је била повезана како са Немањинима тако и са династијом Палеолога. Могло би да се каже да је једна од најважнијих представница српско-византијског владарског круга у 15. веку. Њен допринос српској историји је врло значајан, посебно после пада српске деспотовине у 1459. години. Она наставља породичну традицију, чува бивше поданике, племиће и клер у расејању, брине о задужбинама и манастирима.

● **Може ли се рећи да је ова умна и лепа Српкиња била заправо дипломата, без обзира на**

пол, на време и на околности у којима је живела?

— Заста је Мара била дипломата. Писмени извори из 15. века доказују и показују да је она била интелигентна и врло мудра жена. Њена дипломатска активност се кретала на два нивоа. На локалном нивоу је окупљала племиће и клер у своје дому у Дасфи, у данашњој северној Грчкој, тада у Турском царству. Одржавала је редовне везе са Дубровником. Примарна је важне информације са разних страна, из Цариграда, из Дубровника, са Свете Горе. Имала је мудрост да сагледа и тумачи примљене податке. На високом, међународном нивоу дипломатије тога доба посредовала је између Млетака и Високе порте по жељи њеног пасторка Мехмеда II.

● **У уводу монографије наводите да вам није био циљ да напишете уобичајену владарску биографију, већ да освојите ново подручје у визан-**

толошкој науци—оно које се односи на родне студије. Шта је донео тај нови научни приступ?

— У прошлости су биографије биле често засноване на приступу да се сакуле подаци о животу, на пример, принцеза, а то значи година рођења, венчања, смрти и слично. Тако су настајали корисни биографски прегледи по уобичајеној методологији из 19. века. Крајем 20. века су научници у САД и Великој Британији почели на посматрају изворе средњег века на други начин, да их повезују, тумаче, доносе закључке, које улоге приписују личностима, и то је суштина родних студија. Јер питање је шта су, на пример, принцезе могле и смеле у друштво тога времена.

Тај научни приступ су преузеле колеге са других европских универзитета почетком 21. века. Док родне студије полако губе свој значај у англисоконском академском свету Византологије, други европски универзитети још увек следе ту идеју. Сматрам да мо-

гућности те методе још дуго неће бити исцрпљене, тако да је треба даље примењивати и развијати. Ја сам ту методу изучио код професорке Јудит Херин на Кингс колеџу у Лондону почетком 2001. године и нисам се покајао.

● **Да ли је историјска наука посветила довољно пажње и осветлила све знамените жене из српског средњег века?**

— Српска историјска наука је по том питању била врло активна. Већ у 19. веку публикују се први чланци и прве монографије о знаменитим женама из српског средњег века. У првој половини 20. века се то поље даље развило; историчар Миодраг Пурковић је тада публиковао радове који до данас нису превазиђени или застарели. У новије доба, покојна Зага Гавриловић са Оксфорда и професорка Светлана Томин из Новог Сада су допринеле том важном питању.

Има међутим још пуно тога да се уради. Било би на пример занимљиво написати серију књига о српским принцезама на основу родних студија коришћених исти каталог питања. У Европи ван Србије, српске принцезе на жалост нису много присутне, ни у академским круговима нити у медијима. Непознавање српског језика сигурно доприноси томе. На нама историјчарима је да вратимо српске принцезе у свест Европљана.

■ Радмила Јотина